

ÁGH ISTVÁN MÉLTATÁSA

Tisztelt Egybegyűltek! Kedves Megjelentek, akik a díjazottak, jelesül Ágh István üdvözlésére várnak – üdvözlésére, amit a katolikus latin köszöntéssel, a laudetur-ral, magyarul dicsértessékkal egy gyökerű laudáció jelent. Dicsértessék hát irodalmunk legsokoldalúbb alkotója, de a nélkül, mint ilyenkor ásitást kiváltva szokásos, hogy elősorolnánk könyveit, címeit. Nemcsak fölösleges volna tán az efféle listázás – hiszen tételezzük fel, jóindulatúan, hogy aki idejön, tud egyet s mást róla –, hanem időpazarló is, hiszen a több mint negyven kötet lajstromba vétele kitöltené a köszöntő kereteit. S akkor még egy szó sem hangoznék el arról, hogy az Ő életműve minden kortárs írástudónknál szorosabban és gazdagabban kapcsolódik ahhoz, amit magyar örökségnek gondolhatunk az irodalomban csakúgy, mint a történelmünkben, hagyományainkban, mi több, szokásvilágunkban.

Már a címét tekintve is az elmúlást idéző önéletrajzi regényében, a *Kidöntött fáink suttogásában* kedves rokonáról, a halott Sógor bácsiról mondja: „hordom a sírdomb helyett magamban, / mint fogadatlan emlékbresztője, / ahogy életem halottakat éltet, / ameddig élek, és amikor én is / emlék leszek.

„Életem halottakat éltet” – ez akár jelszava vagy mottója is lehetne annak az életműnek, amelyre létrehozója kishitűen mint „szorgos hasztalanságnak” a következményére, eredményére tekint...A múltbeli örökség „fogadatlan emlékbresztője” mellett ott munkál benne a szándék és vágy, hogy a jelen és a jövő örökségének befogadója és teremtője legyen. Ezért is képes a kudarcait vagy vereségeit előnyre váltani. Egy ars poetica érvényű verséből idézve: „Amit az életben elveszítettem, költészetemben újjáalkotom, még a legszomorúbb vers is boldogít, ha jó szívvel készül”. De nemcsak a vers, – boldogítja az esszé is, a pályakép-rajz is, ha pályatársairól szólhat, méghozzá méltatóan, mert az elmarasztalás, a kritikai hangvétel teljességgel idegen tőle. Ha rajta állna, szinte valamennyi kortársa része, részese lenne nemzeti irodalmunk örökségének.

De, ismételhajjuk, sokkal gazdagabb és szerteágazóbb ez az életmű, semmint hogy csupán irodalmi vetületére volna érdemes figyelni. Örökség az is, a humánus, a szeretet, a másik ember, a felebarát iránti figyelem vagy egyszerűbben, a közösség körébe vonható, amit a *Harmadnap című versének* két sora a közös sírba temetett szüleinek emléket állítva kifejez: „megint együtt szólíthatom őket, / mint a szülőföldi anyaföldet”. Egyre táguló köröket képzelhetünk e sírhalom köré, mint ahogy korábban a családi ház, az otthon köré képzeltek a versei, vallomásai. Nincs még egy költőnk, aki hozzá hasonló meghittséggel, ragaszkodással és tisztelettel, ugyanakkor krónikához illő pontossággal és hitelességgel beszélné el, vallomásos formában vagy beszéltetné el, áttételesen családjá történetét. Amikor Nagy Lászlóhoz, a bátyjához fordul – „én meg László, tőled kérde, szabad-e szemeddel nézned” -, akkor is az egyik szeme a családján, a másik lehet népe, nemzete sorsán, még ha egyes vélemények szerint a verseiben tapintható küldetéstudat és öntudat, a felelősség- és kiválasztottság-érzet inkább Illyés költészetét veszi mintául. A szülői háztól a szülőföldig tágul a kör, a táj természeti szépségeinek és történelmi nevezetességeinek feltárásáig és bemutatásáig, a hitvallás azonban változatlan – igaz, Iszkáz helyett Szigligethez kötve, ám annyiban a szülőfaluhoz mégis, hogy ott egyesül az anyaföld a szülőfölddel. „... most egyetlen biztos pont a földön, / amilyennek szülöm sírját érzem / az álltában forgó mindenségben” – szól tehát a vers, a családtörténet végének érzetében, s annak tudatában, hogy „bennük kezdődött a múltam, / mára csak egy szakadt láncnak / maradtam a karikája”. Olyan öntanúsítás ez, amely a saját maga azonosságát együtt erősíti a szülőtájéval, ennek öntudatával, kulturális emlékezetével. Szemérmesen elterelve a figyelmet arról, ami történelmi tanúsítás, 1956. október 25-e történelmi emlékezete, az Országháznál kapott súlyos sérülésé, amikor – egy elemzés szerint – az ő „sebe és a magyarság sebe azonosult”, a saját fájdalma és a nemzeté elválaszthatatlan lett egymástól. A lábszárába csapódott gránátzilánkok maradványainak röntgenképi látványa különös összegzésre indította: „e csont- és vastörmelék / marad testi mivoltomból örökkévaló, / égi létem földi emlékképe”.

Legyünk bizonyosak abban, hogy földi létének majdani emlékei, az alkotások megmaradnak az örökkévalóságnak, nemzeti örökségünknek.

Márkus Béla